

Novi poskusi za osvoboditev Mooneyja

Njegovi prijatelji bodo skušali izposlovati novo obravnavo

San Francisco, Cal.—(FP)—Krivljen odlok, s katerim je guverner Rolph odklonil Mooneyjevo prošnjo za izpustitev iz zapor, je razpalil jeznost prijateljev in podvzeli so nov poskus, da ga rešijo iz ječe.

Ta poskus bo v obliki nove obravnave. Ker legalni triki onemogočajo novo obravnavo na podlagi stare obtožbe, je znano, da je bil Mooney obtožen tudi več drugih prestopkov v zvezi z bombno eksplozijo na dan pohoda za oboroženo pripravljenost 1. 1916. Te številne obtožbe so bile naperjene proti Mooneyju z namenom, da se ga večkrat prične pred sodišče, ako bi se ena ali druga obtožba izjalovila. To dejstvo bo morebiti tvorilo podlago za Mooneyjevo oprostitve.

Stare obtožbe so še vedno v veljavi in Mooneyja se lahko pripravi na sodišče, ako to želi distriktni pravnik. Poročila se, da je sedanjí distriktni pravnik pripravljen dvigniti eno od teh obtožb, da pride Mooney pred obravnavo. Odlok porote pri novi obravnavi sicer ne more ovrči obsojbe, ki je bila razglašena pri prvi obravnavi, toda lahko prinese na dan močnejše dokaze o Mooneyjevi nedolžnosti. Mnenje prevladuje, da bi nova obravnava pokazala v jasnejši luči krivostno evidenco, na katere podlagi je bil Mooney obsojen na smrt in pozneje za pomilostitev Mooneyja in so potem ponovno kandidiral.

Poročilo v zvezi z odlokom je razumljivo, ako se človek poglubi v zgodovino guvernerjevih svetovalec. Sodnik Sullivan je drug v odvetniški firmi, katere načelnik je Theodore J. Roche, ki je bil 1. 1916 in je tudi sedaj predsednik policijske komisije. Kot predsednik komisije je Roche degradiral policaja Draper Handa, ki je slednji priznal, da je sodeloval pri omreženju Mooneyja. O'Brien, drugi Rolphov svetovalec, je bil policijski načelnik v San Franciscu 1. 1916.

Prevaževalci mleka sprejeli redukcije

Znižanje znaša 12% in nad sedem tisoč čikaških voznikov je prizadetih

Chicago, 30. apr.—Na shodu Milk Wagon Drivers unije, ki se je sinoči vršil v Carmen dvorani, 220 S. Ashland ave., je šestdeset od 7.200 članov glasovalo za sprejetje mezdne redukcije na dolarjev na teden, ali 10%. Postali so tudi na znižanje priložni in tako znaša redukcija 12 odstotkov.

Stara mezdna lestvica je dosegla \$50 na teden za voznika, ki je raznosil 1.333 kvartov ali 120 galonov mleka na teden. Ako je raznosil več, je bil deležen znižanja.

Pogajanja med zastopniki unije in delodajalci so se vršila z nedelimi presledki skoro tri tedne. Ker so prevaževalci odobrili redukcije, se pričakuje, da bodo mekarska podjetja znižala cene mleka. Nova mezdna lestvica je veljavna za dve leti.

Pogajanja so sedaj v teku med mezdne lestvice za delavce, ki so upošleni v mekarnah. Tudi ti bodo morali najbrž sprejeti redukcije.

Izkoriščevanje delavcev pri vladnem projektu

Kontraktorji nočejo uposliti unijskih delavcev

Washington, D. C.—(FP)—Reprezentant neke mednarodne strokovne unije, ki se je te dni vrnil v Washington iz Las Vegasa, Nev., kjer je proučeval razmere med delavci, ki grade boudlerski jez, pravi v svojem poročilu, da neunijski kontraktorji iztisnejo najmanj 75% od mezdnih izplačil, ki jih prejmejo delavci.

Neizpuščenim delavcem plačujejo kontraktorji 50 centov na uro, izpuščenim pa 75 centov. Sami delavci mora plačati za hrano in stanovanje \$1.65 na dan poleg prispevkov za zdravila in druge stvari. Delavci z družinami morajo plačevati za stanarino v barakah, ki imajo dve ali tri sobe, od dvesto do trideset dolarjev na mesec. Potrebščine morajo kupovati v kontraktorski prodajalni, kjer so cene veliko višje kot v privatnih.

Vsak delavec mora plačati 6 dolarjev volilnega davka v državi Nevada, toda Six Companies, kontraktorska firma, ni podvržena zakonom te države.

V prošlem mesecu je firma prejela krog 10.000 prošelj za delo, sprejela pa je le 165 prosilcev, med temi 90 vojni veterani. L. B. McAdams, upravitelj upošlevalnega departmanta, pregleda vse aplikacije. Dasi je McAdams je večkrat poudaril, da nima predsodkov proti unijskim delavcem, vseeno ne sprejme nobenega, o katerem sluti, da je član delavske strokovne organizacije.

Mirne prvomajske proslave

Najnižje število nasiljev od svetovne vojne. Trije ubiti pri demonstracijah na Poljskem in v Španiji

Chicago, 2. maja.—Vsa velika svetovna mesta so imela včeraj proslave in demonstracije mednarodnega delavskega praznika, ki pa so v primeri z drugimi leti bile zelo mirne, kot je razvidno iz časopisnih poročil.

Samo tri osebe so bile ubite pri spopadih med demonstratorji in policijo.

Eden demonstrator je bil ubit v bližini Madrida, Španija, dva pa v Sosnowiecu, Poljska, kjer je v teku rudarska stavka.

Najpompozantnejše demonstracije so bile v Moskvi. Krog milijon ljudstva je korakalo mimo Lenineve grobnice.

Severna Amerika ni imela izgredev. Največja demonstracija je bila v New Yorku, kjer se je pohoda udeležilo krog 40.000 delavcev, vzle velikim deževnim nalivom.

V Južni Ameriki je prišlo do nemirov samo v Santiagu, Čile. V azijskih deželah so demonstracije mirno potekle.

Samomor brezposelnega delavca

Chicago, 30. apr.—Frank Smolinski, 34 let star brezposelni delavec, si je včeraj končal življenje s strupom v prenočišču Zvečičavne armade na 1426 Newberry ave.

Aretacije na Portugalskem

Madrid, 30. apr.—Časopisna poročila iz Lizbone se glase, da je vlada aretirala dvesto oseb, ki so baje skovali zaroto za strmoglavljenje obstoječega režima.

Smrtina nesreča v premogovniku

Shenandoah, Pa., 30. apr.—Rudar John Steward je bil na mestu ubit, ko se je vdrla plast kamenja v premogovniku v bližini tega mesta in ga zasula.

De Valera porazil opozicijo

Zbornica odobrila njegov predlog za odpravo prispege zvestobe s šestimi glasovi večine

Dublin, 30. apr.—Po štirnajsturnem neprestanem zasedanju in vročih debatah je irska skupščina sprejela pri drugem čitanju De Valerov predlog, da se iz pogodbe, ki je bila sprejeta pred desetimi leti med Irsko in Veliko Britanijo, izključi prisega lojalnosti angleškemu kralju. Za predlog je glasovalo 77 poslancev, proti pa 71.

To je bila zmaga Fianna Fail stranke, o kateri je predsednik De Valera dejal, da je njen cilj odepitve od Velike Britanije.

Pred glasovanjem je De Valera imel daljši govor, v katerem je zagrozil z resignacijo, če ne bo zbornica odobrila njegovega predloga v celoti. Do resignacije bi bilo nedvomno prišlo, ako ne bi bili v zadnjem momentu člani laborijske stranke podprli vlade in glasovali za De Valerov predlog. Po končanem glasovanju je bilo zasedanje prekinjeno in skupščina se spet sestane prihodnji tork in bo razpravljala o vprašanju brezposelnosti in drugih perečih problemih.

Polom bostonske banke

Mali vlagatelji izgubili svoje prihranke

Boston, Mass.—(FP)—Mali vlagatelji so bili spet udarjeni, ko je Exchange Trust Co. zaprla vrata. Hranilne vloge so znašale \$8.500.000, trgovske vloge pa \$2.000.000. Veliko število delavcev je prizadetih vled kraha.

Institucija je bila članica federalnega rezervnega sistema. Bančni komisar je po polomu rekel, da je banka prejela v zadnjih par mesecih več posojil iz raznih virov, med temi tudi od rekonstruktivne finančne korporacije, kar pa je ni moglo rešiti pred polomom.

Tudi druge finančne institucije v državi Massachusetts so v zmagi in obetajo se nadaljnji kraki. Boston & Maine Railroad Co. je zabredla v poteškoče in se je obrnila na finančno korporacijo za posojilo \$10.000.000 za kritje obveznosti in izplačila tekočih računov.

PREISKAVA BOMBNE EKSPLOZIJ V ŠANGAJU

Japonski uradnik podleget poškodbam, Odkrit je teroristične zarote

Šangaj, 30. apr.—Medtem, ko je v teku preiskava v zvezi z bombno eksplozijo, je ena žrtev podlegeta poškodbam. Ta žrtev je bila dr. Kawa Bata, predsednik Asociacije šangajskih državljancev. Drobce bombe mu je razparal trebuh, kar je povzročilo smrt.

Korejec, ki je vrget bombo na stojšče, s katerega so visoki japonski vojaški in civilni uradniki opazovali militaristično paraf, ki se je vršila v proslavo rojstva japonskega cesarja, je bil identificiran kot Yin Kitsau, 25 let star revolucionar, ki je prišel pred enim letom iz Mandžurije v Šangaj. Mnogi so ga a-tentatorja silovito pretepla in nepotrjena poročila se glase, da je podleget poškodbam.

Med japonskimi uradniki je bil najtežje ranjen Marmoru Sigemitsu, japonski minister na Kitajskem. Druge žrtve so general Yošiori Sirakawa, vrhovni poveljnik japonskih čet v Šangaju; generalni major Ken-kiči Ueda, poveljnik japonske armade ob pričetku šangajskega konflikta; admiral Kičisaburo Nomura, vrhovni poveljnik japonskega brodogradništva v šangajskih vodah, in Kuramatsu Murai, japonski generalni konzul v Šangaju.

Sigemitaovo stanje je kritično; v njegovem telesu se nahaja 32 drobcev bombe. General Sirakawa je tudi težko ranjen. Drobce bombe mu je priletel v obraz in mu izbil zobe. Uveda je težko ranjen na nogi, admiral Nomura pa je izgubil levo oko. Poleg teh je bilo več drugih oseb, ki so stale blizu stojšča, lahko ranjenih.

Takoj po eksploziji se je množica vrgla na atentatorja, neki japonski oficir pa ga je vsekal s sabljo po obrazu. Japonske čete so potem obkrožile stojšče in se je obrnila na finančno korporacijo za posojilo \$10.000.000 za kritje obveznosti in izplačila tekočih računov.

Gospodarske težave v Avstriji

Vlada odredila embargo na uvoz iz drugih držav

Dunaj, 30. apr.—Avstrijska republika se naglo bliža gospodarskemu in finančnemu polomu, ker je njen kredit omajan in ne more več dobiti posojil. Ker je bil do sedaj njen uvoz dvakrat večji kot izvoz, je zabredla v zagato. Da odgodi krah, je včeraj odredila embargo na veliko število produktov iz drugih držav. To pomeni, da bo moralo prebivalstvo Avstrije živeti od stvari, ki jih samo producira.

Vladna naredba je stopila danes v veljavo. Naredba prepoveduje uvoz 66 različnih predmetov, med temi so sladkor, mleko, ribe, čaj, kava, parfumi, bombaž, sadje, kavčuk, radioaparati, pohištvo in avtomobili.

Te restrikcije so faktično odrezale Avstrijo od zunanjega sveta in trgovini je bil zadan hud udarec.

Finančni minister je včeraj izjavil, da je Avstrija larsko leto potrošila \$53.000.000 za nabavo produktov, katerih uvoz je sedaj prepovedan.

Včerajšnja akcija se smatra za zadnji obupni korak, da se Avstrija izogne polomu. Če jo bo to rešilo, je seveda drugo vprašanje. Odkar so mirovni pakti razkosali deželo in jo prišli na neodvisno življenje, se je morala boriti z ogromnimi težavami.

Amerika ima 20 milijonov katoličanov

New York, 30. apr.—Statistika, ki jo je objavil direktorij katoliške cerkve, pokazuje, da je v Združenih državah, vključni Alasko in havajske otoke, 20.236.391 katoličanov.

Delavci izgubljajo domove

Boston, Mass.—Župan Curley je naznanil, da bo krog pettisoč hiš prodanih na javni dražbi, ker delavci, ki so jih kupili, ne morejo plačati davkov in drugih obveznosti.

sebi dokumente, ki pričajo o veliki teroristični zaroti proti življenju japonskih uradnikov. Aretiran je bil tudi Američan W. F. Hibbard, toda pozneje je bil izpuščen. Hibbard je bil rojen v Chicagu, toda zadnjih dvesto let biva na Kitajskem.

Pionirsko delo med delavstvom na jugu

Opozicija proti vladni stranki v Mehiki

Morones poziva delavstvo na boj proti Callesu

Mexico City.—(FP)—Louis N. Morones, načelnik Mehike delavske federacije (CROM) je napovedal boj generalu Callesu in vladni revolucionarni stranki, ki kontrolira vlado.

Morones je na konvenciji državnih uni v Pueblu podal izjavo, v kateri je poudaril, da mora biti revolucionarna stranka uničena, ker to zahtevajo koristi delavstva in blagostanje dešele. Njegova deklaracija je bila odgovor v zvezi z odepitvijo nekaterih uni v federalnem distriktu od Mehike delavske federacije. Voditelji teh uni so pozneje izdali oklice na vse mehike delavske organizacije, ki so ostale zveste Moronesu, naj prišljijo Moronesu na resignacijo.

Prva narodna konvencija Mehike delavske federacije od njene ustanovitve 1. 1928 se bo otvorila v mesecu juliju. To bo znamenje za veliko bitko, ki se pripravlja. Nekateri uni v Mexico Cityju in Orizabli, tekstilnem centru, so se odepile od federacije radi bojnari pred vladno opozicijo in ker niso soglasni s politikom, katero vodi Morones.

Mehika delavska federacija je pridružena Panameriški delavski federaciji. Nekateri strokovne uni so neodvisne, dočim so se druge pridružile Trade Union Unity ligi, komunistični grupi.

Protivladne struje so pričakovale, da bo Portes Gil, bivši predsednik mehike republike, ki se je nedavno vrnil iz Parisa, izvoljen za guvernerja države Tamaulipas, ki poseduje bogata oljna polja. Glavno mesto te države je Tampico. Pri volitvah pa je bil Gil poražen, da si je poznan kot zagovornik radikalnih smeri v politiki in ima močno zaslonbo pri kmetiskem sloju.

Calles, ki se je povzpelo do moči s pomočjo organiziranega delavstva in kmetov, postaja čedalje bolj naklonjen domačim in zunanjim kapitalistom. V svojih govorih vedno naglaš, da mora vlada protektirati interese trgovcev in industrije, elemente, ki so se borili proti mehiki številne socialne reforme. Calles je sedaj v taboru onih, ki hočejo uničiti prihodnjo revolucijo.

Obtoženci na Havajih krivi

Honolulu, Havaji, 30. apr.—Tukajšnja plemenska mešana porota se je po dveh dneh posvetovanja zedinila za pravorek krivde uboja v procesu proti ameriškemu poročniku Thomasu H. Manieju, njegovi tači Granville Fortescue in pomorščaku A. O. Jonesu in E. J. Lordu. Cevtorica je bila obtožena, da je linčala mladega Havajca Josepha Kahahawajja, ki je posilil Maslejevo ženo Thailjo. Obtoženci so priznali uboj, toda zagovarjali so se, da so s tem "opravičastili in amer. mornarice." Glavni zagovornik četvorice je bil 75-letni Clarence Darrow iz Chicaga, ki je mojstersko zagovarjal obtožence. Maksimalna kazen za krivdo te vrste je 10 let zapor, toda porota je priporočila milo kazen. Obtoženci so takoj vložili priziv na apelno sodišče.

Spopadi v Nikaragvi

Managua, 30. apr.—V bitki med četami narodne garde in Sandinovi rebeli, ki je bila včeraj v teku pri Apali, v bližini hondurške meje, je bilo deset vstalec ubitih in več drugih ranjenih. Med ubitimi je tudi Florencio Silva, Sandinov glavni pomočnik. Bitka med vstaki

Voditelj marionskih stavarjev dela podlago za novo strokovno, politično in zadržno gibanje na jugu

Marion, N. C.—(FP)—Boj za organiziranje delavstva na jugu ni prenehal s porazom tekstilnih stavarjev pred par leti. Organizacija je bila res zdrobljena posebno v Marionu s masakrom in persekucijo stavarjev. Ni bila zdrobljena pa teanja po organizaciji in ideja delavske solidarnosti. Ta še živi in v doledni bodočnosti zopet vaklije in se razbohoti kot zelenje v pomlad.

Vrtnar delavske solidarnosti v Marionu je Lawrence Hogan, voditelj zadnje tekstilne stavke, valed katere je predsedil šest mesecev v "chain" gangu. Po stavki je bil eno leto tudi v Brookwoodu, kjer je delal načrte in se pripravil za nove aktivnosti med delavstvom na jugu.

V Marionu in večinoma povsod na jugu je strokovna unija tabu, prepovedana po delodajalcih. Vsak delavec, o katerem podjetnik sluti, da ni "zanesljiv"—naklonjen uniji—je ob delo in črnolistan, ako se ne pazi. Med zadnjimi je tudi Hogan in njegova žena. Vsa sentiment za organizacijo je pod semljo.

Po povratku iz ječe in Brookwooda je moral Hogan prilagoditi svoje aktivnosti temu miljeju. Okrog sebe je pričel abirati zaupne delavce in jih organiziral v tajne skupine, ki se shajajo enkrat na teden. Dasi je anačal teh skupin delavsko vagojevalen, je njihov namen vspostavitve strokovne organizacije. Te skupine so faktično embriji uni, v katerih namen so tudi organizirajo. Skupine, ki sestojijo iz osem do deset pivotalnih oseb, imajo predsednika, tajnika in blagajnika.

Te skupine sedaj eskalirajo le med tekstilnimi delavci. Hogan pravi, da se bo s sličnim delom v bližnji bodočnosti pričelo tudi med tobaciinimi in pohištvenimi delavci pod pokroviteljstvom Southern Industrial lige, ki je bila nedavno organizirana.

To pionirsko delo pa ni omejeno le na delavce. Hogan je organiziral tudi Progressivno farmersko ligo, katere namen je sodelovati politično in ekonomsko s delavci. V McDowell okraju nastopijo pod firmo farmersko delavske stranke prihodnjo jesen, kjer nameravajo postaviti kandidata v vse okrajne urade in v legislaturo. Prvi korak je bil šest storjen in pobirajo podpise na nominacijske petičije. V tem okraju je pet bombastnih tovarn, šest pletenarskih in osem za pohištvo.

Te embrionične unijske skupine in farmerska liga nameravajo organizirati tudi konzumne zadruge. Delavci so zdaj do skrajnosti odvisni od kompanijskih prodajal, farmerji pa skoraj nič ne dobe za svoje pridelke. Zadruga, ki so v procesu organizacije, bodo prvih par tednov dajale delavcem na kredit. To radi tega, ker kompanije odtrga na plačilni dan skoraj ves zaslužek za svoje trgovine. Potom začetenega kredita v zadrukah bodo pa delavci prišli do gotovine na plačilni dan in s tem pričeli svobodnejše dihati.

Za zadruga vlada večje zanimanje tudi med farmerji, ker bodo prpdajali pridelka direktno njim in prejeli boljše cene, zadruga pa jih bodo zalagale z raznimi potrebščinami.

Na teh načrtih je Hogan delal od zadnjega poletja in agitiral med farmerji odprto, med delavci pa skrivno. Rezultati tega dela že pokazujejo jasnejše obrise in Hogan upa, da bo na tej bazi v doledni bodočnosti vzkliko močno in novo delavsko gibanje na jugu.

Robustni individualizem ... (Narisa! Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNA SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Members: in the United States (except Chicago) \$5.00 per year; in Canada \$6.00 per year; in Europe, Asia and Africa \$7.50 per year; in Australia \$9.00 per year; in New Zealand \$10.00 per year.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; in Europe, Asia and Africa \$7.50 per year; in Australia \$9.00 per year; in New Zealand \$10.00 per year.

Cene članov po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Adresne liste na zahtevo. — Manuskripti ne bodo vrnjeni.

Naslov na vsa, kar ima stik s tem: PROSVETA, 3037-39 South Laramie Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Homestead zemljišča na zapadu in zadružna farma

Bear Creek, Mont. — Nekaj za tiste, katero zanima "prosto zemljišče" ali "homestead" (zemljišča, ki jo nudi vlada posameznim kmetovalcem pod gotovimi pogoji). V sosednji državi Wyoming, v naselju Riverton, oziroma 10 milj zapadno od Rivertona, za Wind Riverjem do Paviliona, je vlada vzela od Indijancev velik kos zemlje, na kateri je napravila umetno namakanje (irigacijo). Zemlja stane \$1.50 (en dolar 50c) za akre, ter \$1 za vsak akre za namakanje. (To je: "2 acer feet to acer"). Vprašal sem, koliko je "2 acer feet"? Odgovor: Toliko, da se en akre namoči 2 čevlja na globoko.

Dotična zemlja je "sandy loam" (peščenoilovnata). Dreva ni in ne kamenja. Zemlja malo vial, morda kakšne dve do pet stopinj (altitude elevation od 4,000 do 5,000). Za plačanje zemlje je časa 4 leta, za plačanje vode (za namakanje) pa 40 ali 45 let. Studencev ni, vodnjaki se pa kopljejo navadno od 60 do 120 čevljev globoko. Prosilec mora imeti vso homestead pravico, ker mora tudi zadostiti homestead zakonu.

Poleg tega zahtevajo, da mora imeti vsak prosilec \$2,000 v gotovini, ali pa v imovini, ki se da spraviti v označeno gotovino, ali pa da se lahko na kmetiji (homesteadu) porabi. Lansko spomlad so dali 60 farm za homestead, pa so jih vzeli samo 8 do 14. Zemlje je torej še dosti. Kdor se zanima, naj piše upravičitelju na naslov: H. D. Comstock, Superintendent, Riverton, Wyo.

Sugestijo, kakšno je dal rojak Lukancih glede zadružne farne, sem pričakoval že deset let, in bi jo že sam priporočal, pa sem mislil, da ne bi bila izvedljiva, ker nek pregovor pravi, da če je človek sam, mu je dolgčas, če sta dva, pa se kregata. Nek drug pregovor pravi, da je sam hudšil nosil sovražstvo v enem žaklju in ga je nekje na Slovenskem stresel in da se ga je dobri del prijel tamkajšnjih prebivalcev. Sem menja, da ti pregovori ne držijo. Nam je treba stvarnega mišljenja in vse osebno in narodno sovražstvo opustiti. Seveda je tudi precej neveljivosti — preveč. To omenjam, ker mislim, da se za take ustanove mi dosti ne brigamo. Dokaz je sirotinica. Bilo je že nekaj nabranega v ta namen, pa vse nekako spi, ni zanimanja, zato, ne vem kaj je vzrok. Kadar so dobri časi se seveda za tako "dolgočasje" nobeden ne zanima. Depresija je pa prinesla jamranja: "Pomagajte!" Dajmo si sami prekrbeti na drug način.

Član SNPJ sem 21 let, zavarovan za \$2.00 boln. podpore in \$600 posmrtnine. Ven sem dobil (nisem gotov) krog \$200. Letvica mi določa po članku dobi \$1,510. Pustim en tisoč. Ker sem že dobil \$200, mi še ostane \$310 za nujni slučaj, ako sem bolan. Ker pa se taka stvar ne da kar čez noč urediti, mislim, da bi vzel okoli 3 leta in potem bi imel 24-letno člansko dobo za \$1,720. To mislim tako, ako bi dal \$1,000 od moje članske dobe, ne bi smel iti na bolniško listo, četudi bi bil bolan. Kakor je razvidno iz lestvice, bi vzel okoli 3½ do 4 leta; moral bi se vzdržati bolniške podpore, kar bi znašalo od \$120.00 do \$160.00 na assessmentu.

Ako bi se prijavilo 1000 članov, to bi bil en milijon, da bi bili voljni suspendirati svojo člansko dobo do 1000 dolarjev in dati v zadružno farmo, oziroma bi bila last SNPJ. Kakor se omenjeno, bi imeli en milijon za začetek, nato bi si izvolili zmogljive osebe, da bi šle kupiti 30,000 akrov zemlje, namreč po 10,000 v tretjem. To se razume, da ti isti člani SNPJ bi imeli vstop na tako zadružno farmo, kateri bi prispevali svojo člansko dobo za 1000 dolarji. Ako bi kupili tako ogromno posestvo, da bi bilo nekaj poslopja za začetek, za 100 tisoč bi pa sgrajili na vsaki taki fermi.

Ugodnost na fermi: Samci bi morali imeti 1—2 sobi, oženjeni pa od 2—3, centralno kurjavo in skupen restavrant, jedilnico, bolnišnico, čistilnico, zdravnik, skladišče za jedilne potrebščine itd. S časom bi se dalo vse izboljšati. Kakor se dela po drugih podjetjih. Lukancih je dobro pogoditi. Recimo, da imamo farmo in obenem dobrodelni zavod z bolnišnico vred, vsi smo enako prispevali. Zda pa nekateri delajo, drugi pa ležijo. S tem mislim, da bi tudi taki šli na farmo, kateri so zdravi, pač pa nimajo zasluga. Bolniki bi pa imeli vso postrežbo, bi pa šlo iz njihove boln. podpore, ne pa iz farmske blaginje. Sicer bi pa pustil to točko drugim v razmotrivanje bolniške podpore. Član, ki bi dal vso člansko dobo \$1000, ne bi bil deležen in bi nič ne preostalo toliko časa, da se njegova rezerva zopet nabere. Farmi bi morali obdelovati 100%, kakor Lukancih pripočita. Delavcem bi se zabeležil čas na ure: toliko bi moral vsak, ki bi bil zdrav, delati, da bi se plačala njegova hrana. Ker na farmah ni mogoče določiti koliko bo pridelka in koliko stroškov in koliko preostanka, bi se morali zadovoljiti s plačo enkrat na leto. Takrat bi pregledali vse poslovne knjige in preračunali, koliko je dohodkov in koliko izdatkov, preostanek bi pa razdelili sorazmerno med delavce (koliko ur je delal in kako vrsto dela).

Ker nisem gotov, če bi se tak načrt dal brez konvencije urediti, bi priporočal, da prihodnja konvencija spremeni pravila tako, da bo mogoče iz posmrtnine assessment plačevati do \$250. Na dalje na taki združeni fermi bi morala SNPJ umrle člane pokopati za vsoto \$250, kar bi bilo konec posmrtnine.

Tukaj sem podal moj načrt k Lukancem. Sicer je treba še dosti — kar bi prišlo pozneje. Jaz sem pripravljen žrtvovati svojo člansko dobo do \$1000 in se vzdržati od bolniške podpore, dokler se tisočak ne izčrpa. Koliko vas je še za tak načrt izmed 40,000 članov? Mislim, da bi se lahko prijavilo 4,000. To bi bilo 4 milijone, potem bi se že malo "odkajljali", da nam ne bi bilo treba skrbeti kam bomo šli za delom. Naj še omenim, da na taki ustanovi in s tolikim članstvom bi si lahko ustanovili svojo banko; ako bi imel slučajno kak član kak dolar, bi ga v svojo banko naložil. Fred Rasborschek, član društva 112.

O tem in onem
Milwaukee, Wis. — Zakaj je danes vse zapleteno v nesigurnost? Nekateri se jezijo na Hooverja, češ da je on vsega kriv, nič nepametno, da je on samo hlapec z veliko prazno glavo. Mi pa, ki smo postali žrtve njegove modrosti, smo še slabši kot on, ker sami sebi ne verjamemo več.

V vasi West Milwaukee je v teku organiziranje soc. kluba. Je že bil pred več leti, a so ga razpustili. To pot mu preskrbijo dobro postrežbo, kateri naj skrbi, da se razvije in živi.

V omenjeni vasi, ki šteje 3,000 prebivalcev, je gospodarila zadnjih 25 let stara garda, pri zadnjih volitvah so jih porazili progresivi, pri prihodnjih volitvah zmagajo pa socialisti.

Ko bi rojaki in rojakinje širili Amerike vedeli, kolik ugoden vživajo socialisti pri nas, bi jih pač ne bilo strah in ne sram ustanoviti si soc. klube. Seveda je treba razumeti, da s planko za plotom ne dosežemo danes ničesar.

Naš mladi odvetnik M. Schimene bi skoro bil zlezal v službo za pomožnega pravdnika v Milwaukeeju. Žal, da je premlad, čeravno sposoben.

Čuje se, da je slov. godba napihala tako ostro zaigrala na prireditvi Slov. doma, da se je tresla cela dvorana. Da, to so vam Ličani!

Nekoliko šole ne škodi nič. V West Allisu delajo potico iz nekakih skebov in salonkiperjev. Urša je tudi zraven; bati se je spet starih litanij.

Stirje pevski klubi so peli v dvorani popoldan dne 24. aprila v občo zadovoljnost navzočih, katerih je bilo toliko, da bi jih lahko spravil v sukcinj žep. Žalostno od strani onih, ki silijo v dvorano le zvečer.

Medtem se hekdno jezi, tam doli v Penni, da Prosveta priobčja preveč o kulturi. Razpustimo isto in videli boste kako žalosten bo konec.

John Paulich.
Nekadaj in sedaj
Sharon, Pa. — V hiši moje matere so imeli dečka, ki je bil bolj slabo telesno razvit. Zato so sklenili, ker so bili precej premožni in so imeli gostilno, da dečka pošljejo v šole. Tako se je tudi zgodilo. Fant se je izsolal in potem bil najprej uspešen kot knjigovodja pri neki lesni trgovini v Trstu, od tam pa je pozneje odšel v Južno Ameriko v Brazilijo. To se je kajpak zgodilo še predno sem jaz kremežljivo zagledal luč sveta. Ko se je ta moj striček iz tujine povrnil, sem bil star 6 let. Bil je napol črn in njegova obleka povsem drugačna kot smo je bili vajeni pri nas. Razumel se, da je med vaščani vzbujal pozornost. Radovedni vaščani so ga zvedavo gledali in poslušali, ko jim je pripovedoval svoje doživljanje iz daljnega sveta. Pravil je o oranžah, kavi in o podzemskih jezikih! To je bilo nekaj posebnega za radovedneže. Ko pa jim je pričel razkladati o sužnosti, kako da morajo ljudje delati le za hrano in obleko ter da ne smejo pobegniti od enega k drugemu grofu, sicer so ga batinale za nepokorščino in ga postavili pod strogo nadzorstvo.

Radoveden sem, kaj bi moj striček rekel, ako bi bil sedaj tu v Severni Ameriki, najbogatejši delci na svetu, kjer je na tisoče in milijone delavcev, ki bi radi delali, pa dela nimajo. Radi bi delali tu samo za hrano, pa

jih nihče ne mara. Gotovo bi striček rekel: "Ej, blaženi in zlati časi so bili v Braziliji, kjer smo dobili vsaj potrebno hrano in obleko".

Da, če bi črnci na jugu vedeli, bi morda tudi protestirali proti plemenitemu Lincolnu, ko jih je osvobodil. Kajti dokler so bili sužnji, je vendarle njihov gospodar moral skrbeti zanje, sedaj pa si morajo iskati živeža na mestnih smetiščih.

Kmalu bodo spet prišle volitve, na katerih bo delavstvo imelo priliko obračunati s kapitalističnimi hinavci in izkoriščevalci delavskih mas. Spet se nam bodo hlinili ti hinavci, da oddajo zanje svoje glasove. Ali mi delavci jim ne bomo več naslеди. Rekli jim bomo, da jim več ne verjamemo, da bomo glasovali za naše lastne kandidature, ki jih bo postavila naša delavska stranka, da bodo delali za interese delavstva. Če pa bomo še nadalje glasovali za naše tirane in izkoriščevalce, pa nam delavcem privoščim, da ne nam še slabše godi in krivdo sami sebi pripisimo. — Mihael Lenartič.

O radioprogramu iz Clevelanda
Winnipeg, Canada. — Dne 5. aprila zvečer ob 11. uri in 8. minut (Eastern Standard Time) smo v Winnipegu ujeli prvi slovenski radioprogram iz Clevelanda, ki ga je oddajala postaja WTAM.

Ker je bil ta program pozno ponoči in na močni oddajni postaji, smo ga čuli tu v Winnipegu brez vsake motnje, čeravno je velika daljina od Winnipegu do Clevelanda. Hvala vsem pevcem. Program je bil izvajen provvratno. Posebno čisto in razločno petje pa smo prejeli od znanih slovenskih pevcev Mary Udovich in Josephine Lausche in ju zopet nestropno pričakujemo v najkrajšem času, kakor tudi ostali zbor.

Splošno mnenje vseh Slovencev, ki so ta program slišali v Winnipegu, je, da je bil izvajen provvratno in da so rojaki v Clevelandu lahko ponosni na svoje pevce. Winnipegčani jim čestitami na tem ter želimo še več silnih nastopov, a Prosveto pa prosimo, da zopet objavi prihodnji slovenski radiokonzert.

Mary Rušigay, blaginjska društva 691.
Dvojčki
Cleveland, O. — Že mnogo se je pisalo pred in po mestnih volitvah, prej in potem ko je bil Miller izvoljen županom. Na republikansko administracijo so kazali, da je korumpirana, sedaj pa bodo na demokratsko, da je tudi korumpirana. Pirc je mnogo besed porabil v svojem listu v hvali za župana. Treba je pribiti eno, da ni prav nobene razlike med starima strankama, da sta dvojčki, hčerki istega gnilega sistema.

Če pogledamo na premožno polje, vidimo, da naši rudarji bi jejo hudi boj, da si priborijo svoje pravice vsaj delno. Četudi imamo v Columbusu za governirja demokrata, vseeno pošilja vojaštvo na stavkarje, kakor je pred njim delal njegov republikanski prednik. Kdaj se bomo streznili, kdaj bomo sprevideli, da moramo vsi delavci voliti svoje kandidate, da moramo na vsa javna mesta postaviti svoje zastopnike, ki bodo delali za naše delavske interese, ne za interese izkoriščevalcev.

Brezposelnih je v tem mestu mnogo. Na 10. maja bomo imeli predpriprave za volitve, ki se bodo vršile v jeseni.

A. Mravlje.
Še malo odgovora
Nanticoke, Pa. — To naj bo moj poslednji odgovor Frank Nagliču, ker z njim ni mogoče stvarno polemizirati. On le obrekuje in drugega nič. V št. 78 G. N. se pa še skuša posemehovati, dani je tudi pri tem neroden, prav kot pri njegovih podtika-vanjih. Mnogo bi se dalo povedati, toda čemu bi se osebostni kalil ostražje čitateljev? On, ki je junak takih in podobnih neslanosti, naj kar nadaljuje in naj kar naprej rine z glavo skozi zid. Če se mu tako početje dopade, jaz nimam nič proti temu. Če si glavo razbije, bo njega bolelo, ne mene. On le obrekuje brez vsakih dokazov. V Prosveti je škoda prostora, da se bi ga trlatilo s takim pisanjem, ki ne zadeva javnosti čisto nič.

Henrik Polarič.

Na razpotju dveh kultur
Človek je namreč nosilec vsake kulture. Vse prej omenjene spremembe, vsa ta razvoja na pot se mora z muko preriti skozi možgane in kri človeka.

Vse razvoj gre skozi človeka. Človek je električni vod kulture!

Težko je danes segati v bodočnost, nemogoče je oblikovati že danes ideal faze kulturne stopnje, ki jo imenujemo: kulturo velike skupnosti.

K večjemu stremljenju te kulture bi se dalo označiti tako-le: Kultura naj bi bila sprječevala, zadovoljevala in blagostanja ne samo kakšnega, marveč vsakega posameznika, ki je član velikega človeškega kolektiva. Merilo najvišje kulturne vrednote pa bodi delo posameznika, intenzivnost tega dela in naposled produkt tega dela v korist — splošnosti! Ne morem se izogniti neki miselni asociaciji ob pomisli na razmerje med posameznikom in velikim kolektivom človeške družine. Jean Jaurès je nekdaj rekel: Malo internacionalizma pa vodi k veliki domovinski ljubezni nazaj! Ali ne prekaša po širini svoje baze to misel paralelna misel: Malo kolektivizma vodi do individualizma, mnogo kolektivizma pa vodi nujno do največje svobode, do največjega razmaha in do najčudovitejše rasti — individualizma!

Pravi ugovarjate, vsa velika kulturna stremljenja, odkar so ta stremljenja, so trdilo, da jim gre za splošnost.

Res je. Prav to je dokaz, da je prvi in glavni relativni namen kulture: blagostanje splošnosti, namen, o katerem protežiranci in hkratu protektorji vseh kultur pripovedujejo, kulturo pa vklepajo, ker vedo, da je kultura borba za vsakdanji kruh (strah in trepet za kosček črnega kruha) silenja in bolj življenjska, bolj elementarna, nego kultura ljubezni do velikega svobodnega življenja.

Res je! Tako so trdili, a produkti teh kultur: egipčanske piramide, razni Schoenbruni, Postdami, krvave vojne, ti in podobni produkti govorijo svojo resnico! Umetnine, najrazdaljnejše pridobitve kulture so bile in so ostale privilegij protežirancev in hkratu protektorjev kulture. V trenutku, ko so množice jele segati po pridobitvah kulture, je nastopil razkol, korak naprej v zgodovini kulturnega razvoja.

Novi sadovi porajajoče se kulture so povsod tam, kjer so se delovne množice umele organizirati, že vieni.

Na njihah te kulture orjejo danes delavske organizacije vseh vrst, posebno pa delavske kulturne organizacije. Ali niste občutili nekaj specifičnega, ko je prav tu na tem odru uprizorili delavski oder "Svoboda" Gorkega dramo "Na dnu". Igralci v Narodnem gledališču so nemara —, če sodimo po merilu meščanske kritike — isto dramo igrali bolje, tako pa vkljub vsem vrlinam, ki jim jih moramo priznati, vendarle niso igrali... Zakaj v igri delavskega odra smo začutili vsaj v nekaterih trenutkih vtelesenje misli kolektivizma. Priznam, tudi pri tej uprizoritvi so bile nekatere motnje, a vse ta motnje moramo vpisati v breme individualističnega stremljenjem posameznih igralcev... saj so tudi le-ti otroci meščanske kulture. Stara kultura se očituje v njih, kakor se očituje pri že odraslih vpliv že davno umrlih staršev. Slovensko ljudstvo se je novo nastajajoči kulturi v obilni meri oddalo s tem, da je rodilo velikega glasnika te kulture, Ivana Cankarja, ki je v svojem "Hlapcu Jerneju", tej nedvomno najpopolnejši slovenski umetniški ustvaril temeljni kamen novo nastajajoči kulturi, saj je prav v tem delu do najtočnejše podrobnosti opredelil edino vrednoto kulture: delo! Ivan Cankar je duhovni predhodnik delavske kulturne zveze "Svoboda", ki je vzela na svoja ramena težko breme: izpolnjevati Cankarjevo oporoko.

(Konec.) "Svoboda."

Škof proti avtobusom

Med bretonskim škofom Duparcem in delom njegovih vernikov se plete ta čas nenavadna pravda. Škof je v velikonočnem tednu izdal pastirsko pismo, v katerem je obsodil ples, plesišča in — avtobuse, ki vzdržujejo promet med posameznimi kraji. Seveda je tudi tisk odnesel svoj del.

To pastirsko pismo je imelo za posledico, da so se zbrali v Brestu prodajalci časnikov, godbeniki, lastniki plesnih lokalov in avtobusnih podjetij. Sklenili so vlogo na okroglega načelnika, v kateri ostro nastopajo proti škofovemu pismu, češ, da pomeni kršitev osebne, trgovske in tiškovne svobode. Oblasti bodo imele sedaj priliko, da povedo svoje mnenje o tej stvari.

Medtem so obiskali škofa pariški novinarji, da bi se pri njem informirali, čemu je smatral za potrebo, da izzove ta spor. Odgovoril je, da načeloma ni proti starim bretonskim plesom, če jih mladina pleše čez dan in na prostem, pač ne trpi modernih plesov, "ker so razuzdani". Proti avtobusom pa je nastopil zato, ker prevažajo mladino na plesišča drugih krajev. Kakor da bi se plesa željna mladina ne mogla peljati na zabave s samokolicami — če bi avtobusov ne bilo.

V misisipski dolini, kraljestvu bombaža, je bilo v enem dnevu prodanih 40,000 majhnih farm na javni dražbi in država je dobila 40,000 akrov sveta zaradi neplačanih davkov. Ubo-gim farmačkom ni bilo treba čakati socialistične "diktature", da bi jih oropala zemlje. Slavni demokrate so prehiteli socialiste.

Iz zimovijev v Floridi ni bilo prošle zimo nobenega javkanja. Zakaj ne?

Max Schmeling, svetovni boksarski prvak, igra tudi golf. Slika ga kaže na poti na golfišče v Virginiji, kjer se trenira za boj s Sharkeyjem v Bostonu v prihodnjem juniju.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

PROTI NAMERAVANI REDUKCIJI ŠOL

Ljubljana, 8. aprila 1932.

Ob proračunski debati je bilo v skupščini sklenjeno na vladni predlog, da se a šolskim letom 1932-33 reducira več srednjih in strokovnih šol. Ob tej priliki je od navdušenih pristajalcev vlade bilo izrečenih več trditev, češ, da je pri nas preveč srednjih šol, da po številu šol prekašamo ostale narode itd. Z redukcijo nekaterih zavodov bo ob službo večje število profesorjev, kar pomeni pridobitev v državnem proračunu. Niso pa pomislili na izgubo v izobrazbi mladine. To jim je postranska stvar.

V "Glasniku Jugoslovanskega profesorjskega društva" pa je predsednik tega društva, profesor Nedeljko Divac, po političnem prepričanju socialist in pred leti eden zelo vidnih voditeljev srbske socialistične stranke, napisal članek o stanju šolstva pri nas. V članku dokazuje, da je šol še premalo in da ne gre reducirati jih.

Stanje srednjega šolstva v Jugoslaviji je tako-le: Do avgusta 1929 smo imeli v državi 176 srednjih šol (gimnazij, realnih gimnazij, realk), tedaj pa se je ukinilo 29 nižjih in 1 višja srednja šola. Od septembra 1929 nam je torej ostalo 146 srednjih šol, od katerih je 80 popolnih. Razen tega imamo v državi še 15 privatnih srednjih šol in 6 ruskih (za emigrantsko mladino). Število učiteljev je bilo 15. Število učencev srednjih šol se je v zadnjih letih gibalo med 75 in 90 tisoč. V tekočem šolskem letu (1931-32) je na naših srednjih šolah krog 75.000 učencev in učenk, na učiteljskih pa okoli 7500.

Z zakonom, ki ga je nedavno sprejelo narodno predstavništvo (proračun za leto 1932-33) pa je bil prosvetni minister pooblaščen, da izvrši za to šolsko leto nadaljnjo redukcijo našega srednjega šolstva; to je, da večje število srednjih šol odpravi ter reducira tudi več profesorjev, da se stroški zmanjšajo in da ostane dovolj milijard za armado, ki je bolj potrebna šola...

Profesor Divac odločno protistira proti temu ter tudi utemeljuje svoj protest s številkami in ugotovitvami:

Jugoslavija nima dovolj strokovnih šol, v katerih bi se lahko mladina izobraževala do svojega 14. leta, to je do one meje, ki velja po vsem civiliziranem svetu kot najnižja.

Ce primerjamo stanje našega srednjega šolstva s stanjem v drugih državah, vidimo, da še vedno precej zaostajamo za njimi, napovedana redukcija pa bi nas vrgla v tem pogledu na zadnje mesto. Na 14 milijonov prebivalcev, kolikor jih ima Jugoslavija, pride v Nemčiji 330, v Avstriji pa 260 srednjih šol, pri nas pa samo 146! Po številu srednjih šol zaostajamo tudi za Anglijo, Letonsko, Češkoslovaško, celo za Rumunijo in Poljsko! V Rumuniji je srednje šolstvo dvakrat tako razvito kot pri nas. Že ta zaostalost bi nam morala biti opomin, naj z redukcijami nikar ne pademo še bolj pod nivo najbolj zaostalih držav. Nasprotno bi morali stremeti še za tem, da dvignemo število srednjih šol.

Pri vsaki nadaljnji redukciji naših srednjih šol bi se morala večina naše mladine zadovoljiti s štirirazredno ljudsko šolo — večrazrednih ljudskih šol ni ni-

kjer drugje v državi kot v Sloveniji — kar pa pomeni za sedanje čase prav toliko, kot nepismenost pred šestdesetimi leti.

Poleg vsega tega bi vsaka redukcija šol ubila v učenih in starših ter učiteljih zaupanje v stalnost teh šol, kar bi napredku škodovalo.

In država bi se morala zavdati, da je vsaka taka redukcija njej v škodo.

Razkol v parlamentarnem klubu Se je že začelo: Iz Beograda poročajo, da je pet narodnih poslancev (dr. Ferdo Nikić, Lovro Knežević, Stjepan Valjavec, Ivan Lončarevič in dr. Franjo Gruber) izstopilo iz poslanskega kluba Jugoslovanske radikalne kmečke demokracije, edine stranke v državi. Poslali so predsedniku poslanskega kluba tozadnje izjavo, obenem pa so skupščinskega predsednika obvestili, da so osnovali svoj klub in prosijo, naj jim določi klubske prostore.

To pomeni: poslanci Narodne skupščine, izvoljeni s javnimi volitvami na listi generala Živkovića, so se začeli po Živkovičevem odstopu cepiti v klube — enotnost skupščine je razbita. Vsi poslanci te skupščine so bili seveda vezani na politiko bivšega vladnega predsednika Živkovića. In ker je general Živkovič ustanovil svojo stranko — državno stranko — so morali biti vsi skupščinski poslanci člani te stranke. Vsi poslanci skupščine so torej tvorili en sam klub, ki mu je načeloval Živkovič. Kakor hitro so se po izvolitvi skupščinski poslanci sestali v Beogradu, so se hoteli nekako razdeliti po teritorijih, ki jih zastopajo. A tudi to jim ni bilo dovoljeno. Zdar, ko je vladni predsednik — "po dovršitvi svoje naloge," kakor pravi sam — demisijsional, je vsa ta vezanost poslancev na politiko in osebo generala Živkovića prenehala. Poslanci so postali v svojem delu avtonomnejši. In če se je še pod vladnim predstvom Živkovića ob proračunski debati pokazala v skupščini nekakša opozicija, je jasno, da se bodo zdaj svobodnejši poslanci grupirali v skupine. Začela se bo spet tista "grda" strankarska razprtja...

Navedenih pet poslancev je prva skupina, ki se je odcepila in ustanovila svoj klub. Ali jim ga bodo dovolili in ali bodo mirno gledali, da se dosedanja "enotnost" skupščine razbije, je še vprašanje. Poslanec dr. Nikić in tovariši so Hrvatje.

Elektrika ubila fanta Z Dobrne poročajo, da je vitanjska elektrika ubila mladega Ternovakovega fanta. Z električnega voda je visela dvojna žica, ki je bila zvezana s neko vilo. Ko so napeljali v vilo nov vod, so starega kratkotalno odrezali ter pustili v malomarnosti, da je visel ob drogu. Žici sta bili spojeni z elektriko. Fant se je po nesreči ali zvedavosti dotaknil te žice, ki se je dotikala tude zemlje, ter takoj obležal mrtev na zemlji. Poklicani zdravnik ga ni mogel več obuditi. Rok, s katero je držal usodno žico, je bila vsa ožgana.

Povodenj na Dolenskem. — Zadnje deževje, nenadno južno vreme, ki je stopilo velike množine snega — vse to je povzročilo povodnji, ki grozijo opustošiti na jugu velike pokrajine. Tudi v Sloveniji je nekaj rek prestopilo bregove, vendar pa ni nobene velike škode. Narastla je zelo Krka, ki je dosegla višino dveh metrov nad normalo ter na

na nekaterih mestih prestopila bregove ter zalila polja. V gornjem toku pri Češči vasi sta Krka in potok Temenica poplavlila vse travnike in polja do Prečne. Tudi od Hrvaškega broda do Čučje mlake je vse pod vodo. Posevki bodo s tem uničeni.

Rudniki delajo. — V torko so vsi rudniki Trboveljske družbe ustavili delo, a že naslednjega dne so se rudarji vrnili na delo, ker je med tem Trboveljska premogokopna družba sklenila dobavno pogodbo z železnicami. Kvota za mesec april pa je za 60% manjša od kvote lanskega aprila. Pogodba velja le za ta mesec, za nadaljnje dobave pa se še pogajajo.

Umrli so: v Šostanju: Jožefa Tomić, Elizabeta Marovt, Olga Arandjelović, Frančiška Tomić, Vladimir Rodoman, Marija Strigel in Ljubla Stenovelj; v Ptuj ključavničar Franc Kukovec, star 64 let, v celjski bolnici 38-letna Angela Rihterjeva s Padeškega vrha pri Konjicah, v Ljubljani magistratni uradnik Fr. Rakovec, posestnik Josip Klemenec, v Stražišču Joško Schiffer, ljudskošolski učencev, v Kamni gorici Roza Zvan, pri Sv. Miklavžu nad Laškimi 79-letni Martin Deželak, posestnik.

Požar v Šmartnem. — V Šmartnem pri Celju je v sredo 6. aprila zjutraj krog 2. zagorelo gospodarske poslopje posestnika Franceta Breclja. Gasilci iz Gaborja, Celja in Lopate so prihiteli na mesto požara. Toda poslopje je bilo vse v plamenih in je bilo vse gašenje zaman. Poslopje je pogorelo skoro do tal. Posestnik Breclj trpi za približno 50.000 Din škode.

Utonil v Savinji. — Dne 5. aprila popoldne se je zgodila v Celju smrtna nesreča. Posestnik Matija Strajher iz Lise je kupil v Celju kravo ter nato šel z nekim prijateljem v gostilno Pri mostu. Kravo je bil privezal zunaj. Ko je Strajher čez nekaj časa prišel iz gostilne, je videl, da se je krava odvezala in zdrvela proti Savinji. Posestnik je stekel za njo. Krava je planila v Savinjo ter jo preplavala. Posestnik Strajher je planil za njo v vodo, a so ga valovi premagali in je ugonil. Njegovega trupla še niso našli.

Razprave glede napada V Tinju na Pohorju se je dogodilo na novega leta dan. Tamburši so v gostilni igrali, fantje so plesali z dekleti. Med njimi sta bila tudi fanta Rudolf Grace in France Šega. Oba tadvista sta se vnela za natakario. Šega je imel menda več sreče. In ko je zunaj pred vrati zavriškal, je smatral Grace to za dogovorjeni znak med Šegom in natakario. V ljubosumnosti je planil iz gostilne na dvorišče, opazil Šego, ki je menda čakal natakario. Ljubosumnost se je spremenila v nepreračunljivost in potegnil je revolver. Nekajkrat je ustrelil proti Šegi in ga zadel, nato pa je pogal še sebi dve krogli v telo. Oba sta bila težko ranjena, a v bolnici so ju na čudežen način rešili smrti. Grace pred sodniki ni tajil dejanja, izgovarjal se je na ljubosumno besnost, ki ne pozna meje. Obsodili so ga na 8 let roblje. Obtožence bo vložil priziv.

O zagrebški katastrofi Sodna komisija v Zagrebu še vedno preiskuje vzrok strašne eksplozije in požara Bartuličeve hiše, ki je zahtevala toliko žrtve. Ugotovila je, da je bil v zgradbi tudi laboratorij lastnikovega sina Bartuliča, v katerem je delar razne polkuse in rabil pri tem tudi smodnik. Možno torej je, da material je bil v laboratoriju tudi ojačen eksploziv. Radnišče družini je zgorelo v hiši tudi milijon dinarjev v bankovcih. Rad

nič, veleposelstnik, je nameral kupiti v Zagrebu neko veliko stavbo in zato je imel denar pri sebi. Radnišče družina je torej poleg sedmih človeških življenj izgubila pri požaru tudi svojo milijonsko imovino. Trupla Zorke Radničeve še niso našli in bo najbrž tudi ves trud z iskanjem zaman.

Požar. — Na Smuku pri Žužemberku je nastal dne 3. aprila požar v stanovanjski hiši nadučitelja Zamude. Ogenj je uničil hišo in gospodarsko poslopje do tal. Ogenj bi se utegnil razširiti tudi na šolo in druge sosedne stavbe, da ni tisto noč zelo deževalo. Pogorela hiša pa je bila iz lesa in je bila vsaka pomoč zaman. Domnevajo, da je kdo zažgal.

RAZNE VESTI

Razkol med danskimi socialisti Amsterdam. — Na konvenciji socialno demokratske delavske stranke je prišlo do razkola med desničarji in levicarji. Povod je dala resolucija desnice, ki je obsodila levčarske celice v stranki in izdajanje disidentnih publikacij. Sprejeta je bila z 1599 proti 406 glasovi, nakar je manjšina odkorakala iz dvorane pod vodstvom Edo Fimmena, tajnika Mednarodne federacije transporth delavcev, in ustanovila svojo stranko.

Spor med obema frakcijama je nastal radi diferenc o taktiki. Levicarji so zagovarjali americe, da mora biti stranka pripravljen tudi na direktno akcijo, zasego vlade potom revolucije valed splošnega kraha, ki prihaja v Evropi. Desničarji pod vodstvom Albarda so ta načela pobijali. Pred razkolom je stranka imela 78.000 članov in 24 poslancev v parlamentu. Od poslancev se ni nobeden pridružil novi stranki.

Tekstilci se pripravljajo na stavko Lawrence, Mass. — Organizacija tekstilnih tovarnarjev je odklonila poziv mestnega sveta in ne bo poslala svojih zastopnikov na konferenco, ki je bila sklicana, da razpravlja o resni situaciji v tekstilni industriji tega mesta. Tovarnarji zahtevajo, da tekstilci pristanejo na nadaljnjo redukcijo, uniki voditelji pa so zagrozili s stavko, ako boro tovarnarji odredili redukcijo. Amoskeag Textile Co. pravi, da bo preselila svoje tovarne v drugo mesto v slučaju stavke.

Aretacije delavcev New York. — John Soderburg, William Traylor in Thomas Bunker, pristanišni delavci, so bili aretirani na obtožbo, da so podtaknili bombo, ki je razdejala neko vlačilno ladjo v newyorškem pristanišču. Obtoženci pravijo, da so žrtve omreženja. Ako bodo spoznani krivim, tedaj jih čaka zapor od 10 do 25 let.

Produkcija mehkega premoga pada Columbus, O. — Produkcija premoga je v prešlih štirih tednih padla za 45% kot posledica rudarske stavke v Ohio in West Virginiji ter radi zastaja v pogajanjih med operatorji in rudarji v Indiani in Illinoisu. Tako pokazujejo številke o produkciji mehkega premoga, ki so jih objavili operatorji.

Evikcije brezposelnih družin Weymouth, Mass. — V teku enega tedna je sodišče izdalo 45 dovoljenj za evikcije družin brezposelnih delavcev, ki niso mogli plačevati stanarine. Brezposelnost v tekstilnem mestu postaja v vsakim dnevom ostrejša.

Kako velika je brezposelnost v Sloveniji

(Zanimive ugotovitve statističnega oddelka OUZD-a v Ljubljani.)

Ljubljana, sred aprila. Mnenja o velikosti naše brezposelnosti gredo zelo narazen. V memoaru, katerega je izdalo centralno tajništvo delavskih zbornic skupno z ujedinenim delavskim sindikalnim savezom Jugoslavije, so na prvem mestu omenjene trditve nekaterih naših narodnih poslancev v Narodni skupščini, da problem brezposelnosti pri nas sploh ne eksistira in da je celo sedanje delavsko zavarovanje za naše razmere nepotreben luksuz. V dokaz nepravilnosti takih trditev navajajo delavske zbornice število brezposelnih s 182.124, katerega so statističnim potom ugotovile — toda s pripombo, da zanesljivost v vsestranske statistike o brezposelnosti pri nas sploh nimamo. Delavske zbornice so vled tega proučile samo nekatera posamezna večja podjetja in tako prišlo do gornjega rezultata.

V poročilu delavske zbornice za Slovenijo v Ljubljani za leto 1929 in 1930 pojasnjuje članek "Stanje brezposelnosti v Sloveniji", da eksaktno štetje brezposelnih ni mogoče, ker se s skrajšanjem dnevnega časa brezposelnost lahko povojno zmanjšuje. Predno hočemo proučevati in ugotavljati brezposelnost, moramo ta pojem pravilno definirati. Najboljšo definicijo dobimo, ako primerjamo brezposelnost z invalidnostjo, katere ima dobro internacionalno priznano definicijo. Brezposeln je ona oseba, katere nima svojih izobrazbi in svojemu poklicu primerne polne pri-

dobitne zaposlitve. Brezposelnost ni enotna. Delavec je 100% brezposeln, ako nima absolutno nobene službe. Delavec je samo 50% brezposeln, ako mu podjetnik skrajša delovni čas in v zvezi s tem njegov zaslužek za polovico in ako delavec ne more te izgube nadomestiti z drugim pridobitnim delom. Eksaktna ugotovitev brezposelnosti je torej mogoča a proučevanjem zaposlitvenih razmer vsakega posameznega delavca, n. pr. ugotovitev invalidnosti delavca na podlagi zdravniške preiskave. O parcelni brezposelnosti nimamo v Jugoslaviji skoraj nobene statistike, dasiravno je centralno tajništvo delavskih zbornic že izdelalo nekaj tozadeven osutek. Za totalno brezposelnost nam pa zelo dobro služi statistika OUZD-a zavarovanih 92.489 delavcev in v marcu 1932 pa samo 78.081. Pri nespremenjenem obsegu zavarovalne obveznosti je število zavarovanih delavcev padlo v dveh letih za 19.408 ali 21%. Ti delavci niso niti pomrli, niti se izselili; niti dobili samostojnih poklicev, niti dobili zaposlitve v rudarstvu ali poljedelstvu, ker v teh področjih narodnega gospodarstva vlada ista — oziroma po mišljenju ekspertov — celo večja kriza kot pa v industriji, ki so zastopane pri OUZD-u. Padec članstva OUZD-a predstavlja torej samo primere 100% brezposelnosti.

Za ugotovitev lokalne brezposelnosti je OUZD sestavil poseben "Zemljevid brezposelnosti v Dravski banovini" po ekspoziaturah OUZD-a. Vahino zemljevid tukaj na kratko rekapituliramo:

Mednarodna akcija proti brezposelnosti

Temeljito poročilo Alberta Thomasa o zaostrenju krize v letu 1931

Za mednarodno konferenco dela, ki se vrši od 12. aprila dalje, je pripravil A. Albert Thomas, ravnatelj mednarodnega urada dela v Ženevi, temeljito poročilo o socialnem položaju v Evropi.

Prvo poglavje, ki najbolj zanimi mednarodno organizacijo dela, je število brezposelnih. Številke, ki jih navaja Thomas, kažejo nevzdržen porast brezposelnih. Ob koncu leta 1931 je narasla številka od 20 na 25 milijonov. Če upoštevamo družine brezposelnih, ki so s tem prizadete, se je dvignilo celokupno število žrtve od 60 na 100 milijonov.

Drugo poglavje, s katerim je brezposelnost v tesni zvezi, je padec produkcije in obenem trgovine. V letih 1929, 1930 in 1931 je znašala produkcija v 48 svetovnih državah: 149,6 milijarde, nato 119,4 milijarde in nazadnje 85,9 milijarde švicarskih frankov. Torej nagel padec produkcije tekom treh let je povzročil velik minus v dohodkih in pritisnil posebno na deležnike, ki morajo nositi največji del teh bremen. Z zmanjšanjem mezd in plač, z redukcijami delovnega časa in v ukinitvami manj rentabilnih obratov je padla kupna moč konzumentov in

NARASTANJE EVROPSKEGA PREHITVALSTVA

Društvo narodov je poverilo svoji sekciji za higijeno, naj preišče razmere prebivalstva v Evropi, Avstraliji (in Novem Zelandu) ter na Japonskem. Na ta način so bile preiskane razmere tretjine vseh živčih ljudi, ki odpirajo zanimiv vpogled v naraščanje odnosno krčenje ljudstev na zemeljski obli. Statistika, ki jo je zdaj izda-

Število totalno brezposelnih

Število	%
Zagorje	1.586 38%
Novo mesto	1.472 35
Kočevje	765 31
Slovenjgradec	1.008 31
Celje	4.265 27
Kranj	2.189 22
Mur. Sobota	820 22
Maribor	2.431 17
Trilj	469 16
Ljubljana	3.619 13

Skupaj OUZD...19.408 21

Poleg ekspoziature v Zagorju, kjer je merodajna ustavitve steklarne, je brezposelnost relativno največja v območju onih ekspoziur, pri katerih prevladuje lesna industrija.

Dejanaki stan naše brezposelnosti je torej sledeč: Samo v industriji, zastopanih pri O-srednjem uradu in pri Bratovskih akcijah, je okroglo 182.000 totalno brezposelnih. Niso pa v tej številki vpoštevani niti poljedelaki delavci — in Jugoslavija je vendar v prvi vrsti agrarna in ne industrijska država — niti železničarji, niti uradništvo državnih, banovinskih, mestnih, občinskih itd. uradov, niti absolventi srednjih in visokih šol, ki po končanih studijah čakajo namestitve, niti samostojni poklici (n. pr. mali obrtniki), kateri so morali zapreti delavnice, niti sezski delavci in končno niso upoštevani niti parcelno brezposelni delavci, katerih število je najbrže mnogo večje od števila totalno brezposelnih. Šele potem, ko vsemu v račun vse te momente, dobimo približno pravilno sliko o velikosti naše brezposelnosti.

(Op. ur.: OUZD — Okrožni urad za zavarovanje delavcev, bolniška blagajna.)

Demokratski generali se kavsaajo med seboj za čast predsedniškega kandidata. Na sliki je grupa generalov, ki se zbirajo okoli Smitha. Od leve na desno: Al Smith, Harry F. Byrd, James Cox in John J. Raskob.

Ivan Vuk:

ZLATKA

Zlatka ni odgovorila. Zavezala je meziniec. Čutil je njeno toplo roko, v kateri je bilo, kakor se mu je zdelo, nekaj sladkega, nekaj božajočega, ki se je dotikalo njegovega srca.

"Čudno," je pomislil. "Saj ni edina delavka v tej tvornici. Saj so tudi druge mlade in ... mislim ... tudi privlačne. In vendar ..."

Ni vedel, kako naj konča misljeni stavek. Zamešal je nekoliko, za trenutek nekaj tiho zavijžgal, nagnil sunkoma glavo na levo in dejal: "Da bi se zagledal? ..."

Iskala sta vedno pogostejše drug drugega bližino. Nista mnogo govorila. Tako, kakor z vsakim drugim sodelavcem in sodelavko. Ali vendar je bilo nji nekako tuje, če ni videla Jožeta. Njega pa je vedno nekaj gnalo, da je pogostejše pregledaval stroje v bližini Zlatkinega stanka.

Ko je po večerji doma sedel pri mizi in učil Olgico, osemletno hčerko, da bi drugi dan v šoli dobro znala, se mu je nehotno pojavljala slika. Gledal jo je, izpočetka kakor v kopreno zavito, a potem vedno jasneje se oblikujočo.

"Kaj hočeš," mu je reklo v možganih. Slika je izginila, a namesto nje je stala druga; ki ga je gledala s stoletno mirnostjo.

"Mara," je tiho zašepetal. "Oprosti."

Oči slike pa niso bile nevoljne. Smehljaj je bil v njih kakor bodril, da je Jože nehotno vprašal:

"Ne zameriš, Mara? ... Saj nisem hotel, Mara. Sam ne vem, kako se je zgodilo. Verjemi Mara ... pozabim!"

Ona pa, žena, je zgenila z ustnicami. Jožetu se je zdelo, da je izpregovorila:

"Kaj hočeš sam, Jože? ... Vzeml jo! ... Olgice daj mamoi!"

Prevzet je poslušal Joža.

"Mara, ti veliš? ... Ali ne veš, da sem te ljubil in da te še ljubim?"

Slika pa je zopet zgenila z ustnicami.

"Ustvari si novo pomlad. In v nji boš ljubil mene, ki sem morala oditi."

Jože pa je vprašal:

"Zakaj ravno tisto ... Zlatko?"

"Zakaj?" mu je odgovorila. "Kaj ne čutiš v sebi, da si zapri v srce njene oči tisti dan, ko si jo posvaril pred stroji?"

Jože Grom je objel glavico hčerke in poljubil njene lase.

"Olgica!"

Hčerka se je stisnila k njemu in bilo ji je tako sladko, da je zatisnila oči. V srcu pa je govorilo:

"Kako te imam rada, očka!"

Zlatka je materi doma večkrat pripovedovala, kakšno delo ima v tvornici, o tovarišicah, o tovariših in o vsem, kar jo je izpraševala. Opazila je, da hčerka večkrat imenuje eno in isto ime.

Nekoč jo je vprašala, tako mimogrede, z bresbršnim glasom:

"Kakšen pa je ta Jože Grom?"

Zlatka jo je začudeno pogledala. Nato pa se nasmejala:

"Kakšen? ... Saj ga še prav pogledala nisem."

"No, no ... Velik ali majhen?"

"Tak, srednjevelik se mi zdi."

"Mlad?"

"Vdovec, hčerko ima, kakih pet in trideset let mu je, pravijo."

Mati je pogledala hčerko in pomislila:

"Hm, še prav pogledala ga ni ... Da ..."

Glasno pa je rekla:

"Previdna bodi ..."

Zlatka je zardela. Kakor udarec so bile tiste materine besede. Previdna? ... Zakaj? Kaj je v tem tako nevarnega?

Upton Sinclair:

Joe Gundha

Prilili so do prostora za vrtnje. Sveder je bil že iz jame. Okrog so ležale cevi. Železničarska vrta je bila spuščena v jamo. Dave Murgis, nadzornik, jih zagleda in približi. Videlo se je na njem, da se je nekaj dogodilo.

"Nesreča, gospod Ross."

"Kaj se je zgodilo?"

"Delavec je padel v jamo."

"Za Boga! Kateri?"

Mumjevo srce se začelo močno utripati. Takoj je pomislil, da je tisti, ki je padel, Paul.

"Po imenu je Joe Gundha. Ne poznate ga?"

"Kako se je to zgodilo?"

"Nikdo ne ve. Menjali smo vrh na svedru, a on se je radi česa odvil v klet. Nikakega posla ni imel tam. Nekaj časa nisimo mislili nanj."

"Kaj je v resnici padel v jamo?"

"Iskali smo s kavljem in potegnili ven kos njegove srčice."

Bunny je bil blede kakor stena. Celo ustnice so bile blede.

"Oče, morda je še živ?"

"Kako dolgo je že v jami?"

"Pol ure ga je iščemo."

"Potem se je v blatu zadušil. Kako globoko je?"

"Okrog petdeset čevljev. Ta-

Nato pa se ji je zazdelo, kakor da tam neke z duševnega obzorja izginja nekakšna megal, kakor da se pojavljajo nekakšne slike in se ji bližajo. In najbolj jasna in vidna je bila slika Jožeta Groma.

"O Bog," je zašepetala, a v srcu ni čutila bojazni, ampak nekaj pomladansko svežega in solnčnega.

Delavstvo tvornice je priredilo majski izlet. Ven v milo naravo, v gozdove so se odpravili neko nedeljo na vse zgodaj.

Postavili so šatore, tako zaradi zanimivosti, kakaj pomladansko nebo in pomladansko solnce je bilo predeležnost, da bi se zakrivali pred njim. Dvojne harmonike in gosli so se kosale s ščebetanjem in žgolenjem ptic. Zlatokljuni kos je pa živžgal nekako nevoljen nad tistimi akordi, ki so lilili iz harmonike in mu trkali na ušesa. Ognji so goreli in skupno kosilo se je pripravljalo.

Strojni pomočnik Jože Grom je bil tudi na izletu s svojo hčerko Olgico. Igrala se je z drugimi otroki, a vedno približala k očetu, ki je napol ležal s prijatelji v travi, in govorila:

"Očka, veselo je ... Lovimo se ... Igramo se ..."

Oče jo je pogladil po laseh in se usmehljal:

"Le igray se ... le igray se! Tukaj si sva bodna."

Pri enem izmed ognjev je bila tudi Zlatka. Otroci so se vrtili okrog in Zlatka jih je svačila in odganjala:

"Da se kdo ne opeče ... Ne tako blizu ognja ..."

Olgica se je postavila prednjo in rekla:

"Teta, ujemite me". Smejala se je in držala Zlatko.

Zlatka se ni utegnla spuščati v igro, vendar je rekla:

"Bom te ... bom te ..."

Olgica je odskočila, se zahihitala in se zopet približala.

"Le počakaj, porednica. Kako pa ti je ime?"

"Olgica", je odgovorilo dekletce in otroško-koketno vteknilo prst v usta.

"Ali si kaj pridna?"

"Očka vprašajte!"

"Očka? ... A tako. Pa ga bom."

In ji je veselo požugala s prstom.

"Kje pa imaš očka, kje?"

Olgica se je okrenila in gledala. Nato je skočila k Zlatki, jo prijala za krilo in pokazala s prstom.

"Glejte, tam ..."

Zlatka je pogledala. In nekaj kakor elektrika jo je streslo in se ji doteknilo srca.

"Kateri", je vprašala, a bolj zato, da nekaj pove, kakor zaradi pojasnila.

"Kaj ne vidite? ... Tisti, ki sedaj gleda sem."

Jože Grom je namreč pravkar gledal k ognju, pri katerem je bila Zlatka. Že ko je prišel sem s svojo skupino tovarišev, jo je videl, vendar se ni mogel odločiti, da bi se ji približal. Nekaj mu ni dalo, dasi ga je zopet nekaj vlečlo. Bil je kakor morje, ki ga privlači luna, a ga zemlja zopet vleče k sebi. Sedaj je videl pri Zlatki svojo hčerko. Kako je začela k nji in kako sta se sprijaznili? Čutil je v srcu prijetnost, ki se je pa ni zavedal. Slika — majhno dekletce in strojno dekle z nežno-ponosnimi potezami v obrazu — ga je privlačila.

"Kakor druga za drugo", se mu je pojavilo v mislih. V pravih pa mu je srce utripalo, kakor da ga nekaj duši.

"Kaj mi je", se je hkrati vprašal in roka se mu je nevede doteknila prsi. V tistem hipu pa je Zlatka prav tako nevede stisnila Olgico k sebi in rekla s tihim glasom:

"Tisti gospod je tvoj očka?"

"Moj, da", je prikimala Olgica samozavestno.

"Ga imaš rada?"

(Konec prihodnjik.)

ko globoko se pogrezne blato, ko izvlečemo sveder. Moral je pa-
sti z glavo naprej, ker bi se mu
drugače posrečilo, da bi obdržal
glavo nad blatom in bi zakričal.

"Moj Bog, moj Bog," je stokal
gospod Ross. "Najraje bi
pustil vse. Kako se naj sploh
pomaga ljudem, če se sami ne
znajo čuvati?"

Ta vzklil je Bunny ališal že ti-
sočkrat. Na jami je bil pokrov.
In kdorkoli je šel v klet, bi mo-
ral ta pokrov potegniti nad jamo.
Po robovih se je neprestano
krušila zemlja, tako da je bila
pot blatna in spolzka. A k te-
mu je prihajal še petrolej. In
vendar so se ljudje ob robovih
te polzke razpoke igrali z življe-
njem.

"Ima družino?" je vprašal
oče.

"Govoril je, da živi žena in ne-
koliko otrok v Oklahomi. Prej
je delal tam na petrolejskih po-
ljih."

Oče je sedel nepremično in
gledal pred se. Nikdo ni spre-
govoril besedice. Vsi so vedeli,
da vodi gospod Ross posteno ra-
čun o svojih delaveh. Ustrezal
je svojemu osebnemu ponosu, da
se je brigal za nje. Bunnyju je
bilo hudó. Bilo je res strašno,
da se je prav na njegovem viru,
na njegovem prvem, s katerim
se je odkrilo novo polje, zgodila
nesreča ... Zanj je sedaj pro-

padlo skoraj vse. Ne more se
več radovati petroleja, če ga bo
zares našel.

"A kaj delate sedaj?" vpraša
naposled gospod Ross. "Dvigajte
in pogrezajte kavelj? Tako ga
ne boste nikdar izvlekli. Vzeti
morate velike klešče."

"Mislili smo ... ali raztrgali
ga bi," odgovori obotavljajoč se
Dave Murgis.

"Vem. Vendar morate tako
narediti. On itak ni več živ. O-
vijte zobce kleščam in jih potis-
nite poleg trupla. Naprej! Skr-
bite, da se čimprej konča. U-
pam, da bo ta nesreča nauk in
opomin drugim."

Oče je stopil iz avtomobila in
narobil Bunnyju, naj se prtljaga
odpelje k hiši in Ruthi oprezo
sporoči o nesrečnem slučaju.
Družica bi moglo to na njo vpli-
vati strašno, posebno, ker je
Joča poznala osebno.

Bunny je razumel, da oče ne
mara, da bi ostal tu, ko poteg-
nejo raztrgano truplo iz jame.
Ker ni mogel koristiti, obrne
molče avto in se odpelje. V mi-
slah je videl, kako se velike kle-
šče pritrjujejo na držaj svedra.
Bile so orodje, ki so vse predme-
te, pavše v jamo, izvlekile z o-
strimi zobmi. Morda primejo
Joe Gundha za nogo, ali morda
za obraz — ohi! — bolje je, da
na to ne misli. Družica zgubi
vse veselje do petroleja.

Gospod Ross je prišel domov
dve uri pozneje in je za trenutek
legel. Da, telo so izvlekli in po
telefonu zahtevali, da se sestavi
komisijski, ki naj potrdi smrt in
izda dovoljenje za pogreb. Paul
je v sobi ponesrečenega pregle-
dal njegove stvari ter jih zložil,
da jih pošlje vdovi. Oče je nosil
v žepu nekoliko pisem, ki jih je
Pavle našel. In ker ni hotel, da
Bunny misli, da je denar lahko
zaslužiti, ali da je življenje o-
troka igračka, mu da pisma.
Bunny sede v kot in čita. Na-
vada, malenkostna poročila,
napisana z otroškim rokopisom,
so javljala, da je rekel zdravnik,
da bo Susino srce po gripi še
dolgo slabo, da baby dobiva dva
nova zoba ter ves dan joka, da
je teta Mary bila ravno pri njih
in rekla, da Willie v Chicagu do-
bro izhaja. Nato so bili še mali
krogi in križi: Poljubčki matere,
Susie in Bobya. V nekem stav-
ku sta oče in Bunny našla malo
veselja in utehe:

"Kako se radujemo, da imaš
tako dobrega delodajalca!"

Večer je bil žalosten. Malo so
jedli od dobrih jedi, ki jih je
pripravila Ruth. Nič jim ni di-
šalo. Pripovedovali so mnogo
o nesrečnih slučajih. Oče je pri-
povedoval o nekem, ki se je zgo-
dil pri njegovem prvem petro-
lejskem vrelcu: prodrl je v
zemljo okrog trideset čevljev,
kar se nek majhen otroček
splazi v klet in pade v jamo. Lo-
vili so ga z velikim kavljem. Po-
srečilo se jim je, da so kavelj
potisnili pod telo otroka in ga
tako previdno vlekli ven. Ali
naenkrat se je telo otroka v ne-
kak zadelo. Pomagati si niso
mogli. Otrok je visel v javni.
Ni kričal, samo stokal: "huhu!"
in niti za trenutek ni prenehal
s stokanjem. Nato so, dvajset
čevljev od vrelca izkopali hod-
nik, v katerem sta lahko delala
dva delavca. Odstranjali so
zemljo z velikimi kavlji, na ka-
terih so visela vedra. Drugi de-
lavci trdi od grozote, so praznili
vedre. Ko sta tista dva delavca
prišla do otroka, sta mu prišla
od strani. Kavelj se mu je zasa-
dil v lobanjo. K sreči je ni zelo
ranil in čez nekaj dni je bil o-
trok zopet popolnoma zdrav.

Zivljenje "je bilo čudno. Da
bi tistega dne ostal v mestu, bi
Bunny z Rošiom Taintor bil na
nogometni tekmi in v tistem tre-
nutku, ko je Joe Gundha padel
v jamo, bi on navdušeno kričal
nad golom za njegov klub. Zve-
čer bi pa odšel na ples. Resni-
čno, Bertie je sedaj na nekem ple-
su v hiši svojega elegantnega
prijatelja, ali v kakšnem odlič-
nem hotelu. Bunny vidi v duhu
pred seboj sestro. Svetla, kakor
sneg bela ramena, bele prsi,
mehka, sijajna obleka, živ, ra-
dostopoln obraz. Pije morda
šampanjec ali igra z Ashlegh
Mathensom, s fantom, v kate-
ga je ravnokar zaljubljena. A
teta Ema igra karte. Lepo je
oblečena in babica slika nekega
mladega lorda ali kneza v krat-
kih hlačah in židanskih nogavicah,
kakor poljubljajo roko svoje drage.

Da, življenje je čudno in
kruto. Živi se v ozkem krogu
svoje zavesti in to, kar ni po-
znano, ne prinaša bolečin. A se-
daj je vsa radost zastrupljena.

AMERICANU PRIZNANA NAGRA-
DA ZA NOVI IZUM ZOPER KILO

Mr. J. F. Stuart, American živeč
v St. Louisu, je izkazal svojo zmo-
žnost s tem, da izvrši tisto, za kar se
nameni; in v tem slučaju je njegovi
družbi pridobil slavo kolajno in diplo-
mo za njegovo iznajdbo, dasiravno je
bilo veliko drugih družb, ameriških
in evropskih, ki so morda seboj tekmo-
vale za nagrado. Mr. Stuart je iznaj-
ditelj sredstva zoper kilo s imenom
STUART'S ADHESIVE PLAPAO-PAD.

Pisarni patentni za to novo iz-
najdbo so bili izdani od mnogih držav.
To sredstvo PLAPAO-PAD je tako
narejeno, da se lahko oprime telesa
in obdrži pretrgani del v pravem po-
ložitju, in — obenem — zdravi delu-
je na oslabeni mišici, ter odpravi bo-
lečine. Iznajdba Mr. Stuarta je bila
odlikovana s diplomom in slavo kolajno
na internacionalni razstavi v Rimu, s
diplomom in Grand Prix v Parizu, ter
častnim priznanjem na Panama-Pacifi-
c razstavi v San Franciscu. Ako se
vzame v poštev, da so imeli največji
izdelovalci takih sredstev na svetu
tiste pogoje za pridobiti nagrado, po-
tem se lahko smatra, da je to odliko-
vanje vsakega na prvem mestu. One
osebe, ki nosijo pisa proti kili bodo
brez dvoma vzlele to naznanilo z
veseljem na znanje. Ako pišete na na-
slov: Mr. Stuart, 1918-Stuart Bldg.,
St. Louis, Mo., bodo dobile vse tiste
osebe, ki se za iznajdbo zanimajo,
brezplačno pojasnila. (Adv.)

ker se je neki ubogi delavec
zvalil v vrelce, ki je slučajno
pripadal Bunnyju. Ali tudi na
drugih poljih, v celi državi, so
se dogajali stoteri nesrečni slu-
čaji z delavci. Ali to ga ni niti
najmanjše ganilo. Ali, če bi po-
misli na vse tiste ljudi, ki so po
Evropi vsled nesrečnih slučajev
umirali. Od Flandrije do Švice
so cele armade ležale v rovih.
Dan in noč so bombardirale. Ti-
sočeri so istotako razmesarjeni,
kakor da so jih zgrabile velike
klešče. In tudi to dejstvo ga je
puščalo hladnega, in mu ni kva-
rilo teka. Ti ljudje pomenijo za
nekatero manj, nego prepelice,
na katere lov bo šel jutri.

Državni organ za pregled mr-
ličev je prišel. Joe Gundha po-
kopljejo na vrhu nekega hrib-
čka. Leseni križ je oznanjeval
mesto. Pogreba se je udeležil
duhovnik in še nekateri stari
moški in ženske, ki radi hodijo
na pogrebe. Gospod Ross se je
vidno razveselil njihovi udelež-
bi, ker so ti vedeli, kaj se dela v
takih slučajih. On pa tega ni
vedel. Sedaj je vsaj nekdo mo-
lil nad truplom. Zato bo stienil
pogrebem nekaj v roko in vse-
bo v redu.

Oče je brzojavil gospe Gundha
o žalostnem dogodku in javil, da
ji za nujne potrebe pošilja ček
za sto dolarjev. Sedaj se ji je
enkrat pisal in ji sporočil, kaj
je storjeno, ter da bo zapuščino
pokojnikovo hitro dobila. Gos-
pod Ross je bil zavarovan za
nesrečne slučaje. Družstvo bo
plačalo vdovi, naj samó piše ko-
misiji za nesrečne slučaje. Go-
tovo bo dobila pettisoč dolarjev.
Gospod Ross ji je svetoval, da ji
bo ta denar naložil v dobrih pa-
pirjih in naj pazi, da je ne bodo
ogoljufali in naj ne kupuje ne
petrolejske, ne kakšne druge ne-
zanesljive papirje.

S tem je pa stvar urejena in
oče je mislil, da sedaj lahko
grede na lov na prepelice in da
pozabijo na nesrečo, ki se več ne
da popraviti.

Za 'Prosveto' prevedel J. V.

NAZNANILO

Društvenim tajnikom in taj-
nicam se naznanja, da morajo
naznaniti vse spremembe naslo-
vov članov in članic, naslove no-
vih članov, ter imena in naslove
odstopnih, črtanih in izločenih
članov upravnistvu Prosvete, da se
lahko točno uredi imenik za
pošiljanje Prosvete. Imena in
naslove, katere pošiljate glavne-
mu tajniku, ostanejo tam v arhi-
vu in jih upravnistvo ne dobi.
Torej je zelo važno, da vselej po-
šiljate na naložbo zato pripravljene
listine vse naslove upravnistvu
Prosvete posebej. Pri vsaki
spremembi naslova naj se vse-
lej omeni stari in novi naslov.
Upravnistvo ujudno apelira, da
društveni tajniki in tajnice to
upoštevajo.

Philip Godina, upravitelj.

KILA NI PRETR-
GANJE

NOVO ZDRAVLJENJE

Kila ni pretrganje ampak lavira iz mišične
oslablosti v trdni steni. Nodija pusa le
gledati stene te mišice, toda jih ne čuje.
— nasprotno, nodija in drugje pusa navadno
povzroči, da mišice se bolj odleže, ker evira
prosti obliki krvi.

STUART'S ADHESIVE PLAPAO-PADS je
popolnoma drugačno sredstvo — ki sestoji iz
mekaniziranih kile, in ki se tako
oprimejo stene, ter povzroča, da se mišice
steno verjaka zdravilno mišično-tvorno
Plapao, obenem pa tudi zmanjša nepotrebno
održanje kože in s tem bolečine. Lepilna
podloga je narejena iz kot šamet mehkega
blaga, in se pritrdi na telo brez jermen, za-
ponk ali vezel. Je lahko za pritrditi na telo
— udobno — in preprosto. Odlikovano s slavo ko-
lajno v Rimu, s Grand Prix v Parizu, in s
častnim priznanjem na Panama-Pacific raz-
stavi, San Franciscu, t. t. d. Stuart iznaj-
ditelj prilagojenega sredstva — ki se odpravi
delu. Zdravilno moč Plapao vpije telo in po-
vzroča "mekanizirano zdravljenje", ki
zopet dovaja k naravnemu okrevanju, nakar
poslane nočnja pusa nepotrebna.

Nikar ne trčite čim in denarje s stari
metodami, ampak poskusite se o tem novem
zdravljenju, ki preprosto padejo kila. Ne po-
šiljajte denarja v naprej; pošiljate nam le
spodnji kupon z vašim naslovom, in prejeli
boste brezplačno poskušajo. Ne odlašajte —
pišite še danes — jutri bo morda že prepozno.

KUPON ZA POSKUŠNJO

Plapao Laboratories, Inc.
1918-Stuart Bldg., St. Louis, Mo.

Pošiljate mi brezplačno valdo 10-dnevno
Plapao protiposkušajo, in 48 strani obse-
gačo knjižico o kili.

Ime

Naslov

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (April 30, 1932),
pomeni, da vam je naročnina po-
tekla ta dan. Ponovite jo
včasno, da vam lista ne usta-
vimo. Ako lista ne prejmete,
je mogoče ustavljeno, ker ni bil
plačan. Ako je vaš list plačan
in ga ne prejmete, je mogoče
ustavljeno valed napakega na-
slova, pišite nam dopisnico in
navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dru-
štveni tajniki in drugi zastopni-
ki, pri katerih lahko plačate na-
ročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00
in za pol leta pa \$3.00. Člani
SNPJ doplačajo \$4.80 za leto,
za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za
leto \$7.50, pol leta \$3.75, za čla-
ne \$6.50.

Za Evropo stane za pol leta
\$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70.
Člani doplačajo samo \$1.00 za
poštino.

Upravnistvo "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., Chicago

SLOVENSKA NARODNA POD-
PORA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še
posebno list Prosveto za koristiti,
ter potrebno agitacijo svojih
društev in članstva in za propa-
gando svojih idej. Nikakor pa
ne za propagando drugih po-
dpornih organizacij. Vsaka or-
ganizacija ima običajno svoje
glasilo. Torej agitatorični dopisi
in naznanila drugih podpornih
organizacij in njih društev naj
se ne pošiljajo listu Prosvete.

Ali ste že naročili Prose-
to ali Mladinski list svojemu
prijatelju ali sorodniku v
domovino? To je edini dar
trajne vrednosti, ki ga za
mal denar lahko pošljete
svojem v domovino.